

STORTINGSMELDING OM INNOVASJON

Synspunkter fra Norinnova AS

NorInnova er et kommersialiserings- og investeringselskap for teknologi- og forskningsbaserte innovasjoner og skal ved aktiv bruk av kapital, kompetanse og nettverk fremme slike innovasjoner. Norinnova er kommersialiseringsenhet for FORNY-Nord-Norge, drifter Inkubatorprogrammet i Tromsø og har forvaltning av 2 såkornfond NorInnova Såkornfond (total kapital NOK 60 mill) og delforvaltning av Såkorninvest Nord AS (total kapital NOK 75 mill). NorInnova har også fått i oppdrag å etablere det nye distriktsrettede såkornfondet i Nord-Norge, NorInnova Invest AS (total kapital på inntil NOK 260 mill). NorInnova har vi to kilder til innovasjon/etablering av nye bedrifter:

- Knoppskyting/nyetableringer fra FoU-miljøet
- Knoppskyting/nyetableringer fra etablert næringsliv

Ut i fra vår 15 årige erfaring er idetilfanget omtrent likt fra disse to kildene.

Vårt innspill omhandler den delen av innovasjon som det er naturlig at staten medvirker i, spesielt for å skape nye bedrifter. De indirekte virkemidler som skal ha virkning for alle bedrifter slik som skatteincentiver for FoU, utdanningspolitikk, infrastruktur, generell skatte/avgiftslette omhandles ikke, men vi forutsetter at disse er konkurransedyktige sammenlignet med våre naboland.

Norge må komme opp på nivå med andre vestlige land på % FoU av BNP. FoU-bevilgningene må betydelig opp i Norge, både innen grunn- og anvendt forskning, dersom vi skal bli verdens mest nyskapende land. For å stimulere til innovasjon og nyskaping vil prioritering av midler til naturvitenskapelig og teknologiområder, samt kommersialisering av FoU-resultater gi størst effekt.

Det er allment akseptert at forskningsinnsats, kommersialisering av denne og tidligfase finansiering av kommersialiseringer er områder som må knyttes opp mot offentlige midler. Staten investerer årlig over statsbudsjettet over 10 milliarder i våre FoU-miljø som bør gi økte kommersielle muligheter. Med vårt høye kostnadsnivå må grunnlaget for konkurransedyktige og kunnskapsbaserte arbeidsplasser styrkes slik at arbeidskostnadene utgjør en minst mulig del av sluttproduktet.

Gode eksempler på innovasjon – hindringer

NorInnova AS har utviklet høyteknologiske arbeidsplasser og drevet såkorninvesteringer siden 1993 i forsknings- og teknologibaserte nyetableringer i Nord-Norge. Selskapet har deltatt i 30 etableringer. Det er i alt investert ca 200 mill kr i aksjekapital fra ca 60 investorer i NorInnovas investeringsportefølje, hvorav NorInnova AS har investert ca 50 mill kr og ca 150 mill kr fra de øvrige investorene. Det er i dag ca 250 ansatte i disse selskapene. Tar man med de selskapene som Norinnova ikke har hatt eierandeler i, har vi medvirket til ca 350-400 nye arbeidsplasser i landsdelen.

Den største hindringen til nå har vært tilgang på risikovillig egenkapital fra dag 1 når man etablerer bedriften (såkornfasen). I denne fasen, 2-4 år fra bedriftsetablering, kreves det 50-60% privat egenkapital for å utløse offentlige støtteordninger og bankene er fraværende med lån i denne fasen.

Hva fungerer godt? Hva fungerer mindre godt?

Knoppskyting/nyetableringer fra FoU-miljøet.

Disse kommersialiseringene representerer radikale innovasjoner og etablering av høyteknologiske arbeidsplasser. Ofte tar det 8-12 år før en ide er blitt lønnsom og det kreves betydelige midler, både offentlig og privat kapital, for å lykkes med slike innovasjoner. FORNY som program for kommersialisering av forskning fra U&H sektoren har i evalueringer vist gode resultater og stor addisjonalitet. Dette virkemiddelet bør derfor videreføres og forsterkes. Av forbedringspunkter bør man her vurdere styrking og avbyråkratisering av ordningen med verifiseringsmidler i tidlig fase av kommersialiseringsprosessen, gjennom at også disse midlene gis som en rammebevilgning til kommersialiseringsaktørene. Dette vil øke forutsigbarheten for kommersialiseringsprosjektene og motvirke det tidstap som i dag ligger i at det opereres med søknadsprosess for enkeltprosjekter innafor ordningen. Lykkes man med slike bedrifter vil dette på lang sik gi mange konkurransedyktige høyteknologiske arbeidsplasser og være fremtidens ”lokomotiver” i næringslivet.

Knoppskyting/nyetableringer fra etablert næringsliv

Ansvar for økt innovasjonsevne og nye innovasjoner i eksisterende bedrifter ligger primært hos næringslivet selv. I de senere år har det etablerte næringsliv fokuserer på kjernevirksomhet i stadig hardere internasjonal konkurranse. I en slik strategi oppstår det ideer som ikke faller inn under bedriftens hovedstrategi og som kan gi grunnlag for nye arbeidsplasser. Det finnes ingen tilsvarende program som FORNY for å utvikle slike ideer.

Det bør vurderes å overføre de positive erfaringer man har fra FORNYs rolle i U&H sektoren, til å opprette et tilsvarende virkemiddel for kommersialisering av forskning og knoppskyting fra etablert næringsliv. For Nord-Norges vedkommende blir dette behovet bare forsterket sett i lys av det faktum at NT-programmet, som jo har spilt en viktig rolle for økt nyskaping i nordnorsk industri, er planlagt nedlagt fra utgangen av året.

Hva kan myndighetene gjøre

EU har satt tidligfasefinansiering både innen egenkapital og offentlige støtteordninger på dagsorden og det er kommet nye initiativ som Norge bør følge opp. Dette gjelder såkornfond med offentlig og privat kapital, redusert/bortfall av arbeidsgiveravgift, og andre skatteincentiver.

Bedrifter med lang produktutviklingstid (eks. bioteknologi) opplever å bli hindret av uheldig og ulik MVA-behandling i skatteetatene i fylkene. Hvis de ikke får fradrag for MVA for sin forskning og kjøpte tjenester i oppstartfasen (ofte 2-5 år) kan bedriftene tape millionbeløp. Skatteetaten stiller store krav til betydelige anskaffelser og setter krav til stor grad av sannsynlighet for at driften skal lykkes før MVA-refusjon innvilges.

Staten har bidratt til at det opprettes to såkornordninger i Norge. Regjeringen bevilget i Statsbudsjettet for 2003/04 med senere endringer en ramme på 700 MNOK i ansvarlig lån til nye distriktsrettede såkornordningen. Det skal etableres 6 nye fond som vil gå en totalkapitalbase på MNOK 1068. Regjeringen bevilget i statsbudsjettet for 2005 det landsdekkende såkornordningen som skal etableres i universitetsbyene Oslo, Stavanger, Bergen og Trondheim med 4 like store fond, totalt på MNOK 1334. Den langsiktige målsetting for ordningen er å tilføre kunnskapsbedrifter med stort vekstpotensiale tålmodig/langsiktig egenkapital og relevant kompetanse.

Når denne ordningen er kommet på plass vil det etter 2-3 år være behov for et nasjonalt Co-investeringsfond (4-5 milliarder kr) som knyttes til denne såkornordningen. Finansiering av en videre internasjonalisering og realisering av investeringene vil for en del prosjekter kreve ytterligere kapital innsats og internasjonale nettverk. Det bør derfor i tillegg til de regionale fond etableres et landsdekkende "Early Venture fond" som skal co-investere med de regionale fondene, samt bidra med internasjonal kompetanse og nettverk. Dette fondet vil kunne etableres med samme risiko avlastning som de regionale fondene. Et slikt co-investeringsfond vil bety at:

- Verdiskapingen og eierforholdene er på norske interesser i en videre vekstfase
- Styrker ytterligere kapital- og kompetansegrunnlaget for høyteknologiske bedrifter
- De regionale fondene blir styrket med kapital og internasjonal kompetanse
- Man etablerer og styrker en felles internasjonal kompetanse for investeringer og nettverk
- Internasjonale investeringsfond/miljøer får en "hovednode" i Norge å kommunisere med og et norsk fond som matcher de store internasjonale fondene kapitalmessig.
- Styrker samarbeidet blant såkornfondene i Norge bl. annet ved eierandeler (for eksempel 10%) fra co-investeringsfondet.

Tiltak

- FORNY-ordningen bør styrkes, spesielt med verifiseringsmidler som besluttes regionalt
- Sette opp en tilsvarende ordning som FORNY for ideer fra næringslivet
- Inkubatorordningen er underfinansiert og bør styrkes
- Pe-såkornordning bør vurderes opp i mot inkubatorordningen
- Skatte-Funn ordningen bør opprettholdes og styrkes med rammevilkår som i 2005
- Vurdere MVA-ordningen for nylig etablerte bedrifter med store kostnader til FoU.
- Sette opp et nasjonalt Co-investeringsfond knyttet opp mot de regionale såkornfond

Tromsø 22.01.07

Karl-Johan Jakola

Administrerende direktør